

Menu

[CULTUUR \(HTTPS://WWW.HPDETIJD.NL/CULTUUR/\)](https://www.hpdetijd.nl/cultuur/)

[POLITIEK \(HTTPS://WWW.HPDETIJD.NL/POLITIEK/\)](https://www.hpdetijd.nl/politiek/)

[HOME](#)

[CULTUUR](#)

KIRAC: BRILJANTE KUNSTKRI...

BRON: KIRAC – HONEY POT

KIRAC: briljante kunstcritiek of

inhoudsloos geschreeuw?

Deze week ging *Honey Pot* van kunstcollectief KIRAC in première in debatcentrum De Balie in Amsterdam. In hun nieuwste film zetten ze de rechts-radicalen filosoof Sid Lukkassen klem in een spel dat draait om seks, macht en manipulatie. Een ding is duidelijk: KIRAC deinst nergens voor terug. Maar waar ligt de grens?

29/10 | 2021 CULTUUR ([HTTPS://WWW.HPDETIJD.NL/CATEGORY/CULTUUR/](https://www.hpdetijd.nl/category/cultuur/)) (#) (#)
 Mirjam Eeken (<https://www.hpdetijd.nl/auteurs/mirjam-eeken/>)

Creëer en kopieer een gratis link (#)

Als Kate Sinha na afloop van het voorgesprek met Balie-directeur Youri Albrecht het podium af loopt, kijkt ze zuchtend in de camera, alsof ze de hele discussie wil samenvatten door middel van een opgetrokken wenkbrauw. Achter die camera staat Stefan Ruitenbeek, haar partner en mede-initiatiefnemer van **KIRAC** (<https://www.keepingitrealartcritics.com/wordpress/>). Hoewel het programma online wordt gestreamd, leggen zij elke minuut van de avond –

en dan met name ZICNZEII – minutieus vast.

“Mijn toestemming wil ik bij dezen graag intrekken”, stamelt Sid Lukkassen halverwege *Honey Pot*, zittend op een matras in een half verlichte kamer. Het ex-gemeenteraadslid voor de VVD en winnaar van een essaywedstrijd van Forum voor Democratie is een paar uur daarvoor naar Zandvoort gereden met een lekkere sekspartij in het vooruitzicht. Nu de realiteit zich anders blijkt te ontvouwen en Lukkassen op zijn mannelijkheid is getrapt, krabbelt hij terug.

En dat terwijl hij zich toch zelf had aangediend. *Honey Pot* kwam tot stand na een oproep van de 22-jarige ‘linkse’ filosofiestudente Jini Jane op *Geenstijl*. Daarin vroeg ze rechtse mannen die op camera seks met haar wilden zich te melden, met als doel om de kloof tussen links en rechts te overbruggen. Lukkassen stuurt een videoboodschap in, die leidt tot een ontmoeting in een huis vol KIRAC’ers en camera’s. Eenmaal in zijn gezelschap, velst Jini al snel haar oordeel: Lukkassen is een ‘ploert’. Na wat gekus en getrek krijgt ze er genoeg van. Als de juwelier ook nog eens dicht blijkt en ze niet eens een mooi sieraad aan deze middag kan overhouden, gooit ze de handdoek in de ring. Lukkassen voelt zich afgewezen en gekwetst tot in zijn ziel. Hij wil niet meer in de film. Maar dan ben je bij KIRAC aan het verkeerde adres. Ze besluiten alle beelden te gebruiken.

Kunstcollectief KIRAC levert vanaf hun eerste YouTube-video in 2016 kunstkritiek, waarbij ze de confrontatie niet schuwen. Galmende voice-overs verbinden ontmoetingen met mensen uit de kunstwereld met reflecterende monologen, waarin Sinha en Ruitenbeek kritiek uiten op de huidige

kunstwereld, die zij als belegen en links ideologisch bestempelen. Hun stijl is pretentief, intelligent en meedogenloos, maar toch is er moeilijk de vinger op te leggen.

‘Het beste wat er in twintig jaar is gemaakt!’

Rob Muntz

Voormalig programmamaker Rob Muntz vindt dat juist de kracht van KIRAC. Bijna ontploffend van opwinding: “Het beste wat er in twintig jaar is gemaakt! Ik vind het geniaal hoe Kate de zaken analyseert. Geen speld tussen te krijgen. Het blijft mysterieus en dat is spannend. Je moet het ook niet gaan uitleggen, net zoals je een kunstwerk niet moet gaan uitleggen. Hoe meer je van iemand weet, hoe minder aantrekkelijk diegene wordt.”

Regisseur Martin Koolhoven kwam twee jaar geleden met KIRAC in contact, toen zij hem vroegen hun film *King Philip* in te leiden: “In eerste instantie vond ik de vorm wat te makkelijk, maar nadat ik een paar video’s had gezien, merkte ik dat het me intrigeerde. Ik zag progressie qua vorm en inhoud. Dat in *Honey Pot* een rechtse figuur wordt aangepakt doet nieuwe kijkers misschien denken dat het om een stelletje linkse kunstenaars gaat, terwijl dat juist is waar ze doorgaans tegen schoppen. Ze zijn niet voor een gat te vangen, dus het is lastig te definiëren wat ze precies doen en wat het tegengeluid is, maar ik vind het prettig dat ze een luis in de pels zijn.”

En die rol spelen ze sinds het begin. Onbevreesd sabelt Sinha **in de allereerste KIRAC-aflevering** (<https://www.youtube.com/watch?v=z9sQT8di6zY>) een werk van Saskia Noor van Imhoff neer. De kunstenaar heeft vijf nette stapels papier in verschillende kleuren naast elkaar gelegd. Sinha: “Eigenlijk heeft ze geen idee wat ze ermee moet doen. Het zijn gewoon stapeltjes die bewijs leveren dat zij weet wat modernisme is.” En dat is nog maar het begin. In volgende afleveringen brengen Sinha en Ruitenbeek **galeriehoudster Mara McCarthy aan het huilen** (<https://www.youtube.com/watch?v=xNRuuxUSCcY>) en **wordt gelogen tegen een regisseur** (<https://www.youtube.com/watch?v=3GVwMdi47sU>) over het feit dat een telefoongesprek met haar wordt opgenomen. Het werk van kunstenares Zanele Muholi noemt Sinha “luie spinsels van een verwende snol”, waar bezoekers alleen geacht worden geïnteresseerd in te zijn “omdat ze uit Zuid-Afrika komt, lesbisch en zwart is.” Daarop werd KIRAC gecancelled door de Gerrit Rietveld Academie.

Rob Muntz is zelf ook niet vies van een kleine controverse. In zijn *Waskracht*-tijd banjerde hij eens verkleed als Hitler met ballonnetjes gevuld met ‘Zyklon B’ door Wenen om de verkiezing van Jörg Haider te hekelen. De VPRO reageerde hierop door hem te ontslaan. Hij vindt het allemaal nog wel meevallen met KIRAC: “Het is zo ontregelend voor de mainstream, terwijl KIRAC niets bijzonders doet. Het is zo goed omdat niemand het verwacht. Ik vind het niet zo erg dat een galeriehoudster gaat huilen. Het gaat erom tegen de ideologie en tegen de netwerken te knokken en om zulke zaken te

ontmaskeren. Ze leggen bloot hoe mensen de systemen in stand houden en laten zien hoe onbenullig die kunstwereld is. Kijk naar de Rietveld, iedereen lult maar wat.”

‘Er zit een soort ‘kleren van de keizer-aspect’ aan de manier waarop ze de kunst benaderen. Ze schoppen tegen de kunstwereld, waarvan je als buitenstaander toch al het idee had dat die uit snobs bestaat, en zoeken daarmee de grens op van wat moreel aanvaardbaar is’

Martin Koolhoven

Koolhoven: “Er zit een soort ‘kleren van de keizer-aspect’ aan de manier waarop ze de kunst benaderen. Ze schoppen tegen de kunstwereld, waarvan je als buitenstaander toch al het idee had dat die uit snobs bestaat, en zoeken daarmee de grens op van wat moreel aanvaardbaar is. Dat zorgt ervoor dat het spannend wordt en je over dingen na moet gaan denken, ondanks dat het natuurlijk een ongelijke strijd is, want zij hebben de kracht van de montage. Dat ze soms jokken over het opnemen van een telefoongesprek vind ik niet

chique, maar ik kan me er wel overheen zetten.”

Het spelen met de waarheid is een terugkerend thema in het werk van KIRAC. Ze houden hun filmobjecten graag aan hun beloftes (in *Honey Pot* moet Lukkassen naar de juwelier voor Jini: ‘Anders heb je gelogen!’), maar strooien zelf met onwaarheden wanneer het ze uitkomt. Ook wijzen ze hun gasten en sprekers dikwijls op hun morele verantwoordelijkheid om te beseffen dat ze een foute denkrichting zijn ingeslagen of onderhevig zijn aan netwerken en systemen. Als ze daar volgens Ruitenbeek niet toe in staat zijn, schroomt hij – met een fikse lepel zelfoverschatting – niet om ze dat even uit te leggen. Bijvoorbeeld wanneer Steven ten Theije, destijds curator en momenteel hoofd collecties bij het Van Abbemuseum, stelt **dat ze elkaar niet begrijpen** (<https://www.youtube.com/watch?v=QS5Ws5ShnNw>): “Volgens mij begrijp ik jou heel erg goed. Volgens mij weet ik precies wie en wat jij bent.” Of wanneer de **stagiair in de war is** (<https://www.youtube.com/watch?v=CMDPCpoBg4c>) omdat zijn ‘paradigma gechallenged’ is sinds hij voor KIRAC werkt: “Je moet baren man. Je moet nieuwe dingen eruit krijgen. Alles wat je niet snapt doet pijn, want het is chaos. Mensen willen patronen, willen helderheid en overzicht. Daarom heb je die *identity politics*.”

Genoeg historie voor Sid Lukkassen om uit te putten dus. Dat roept toch de vraag op of hij als wilsbekwame, volwassen man niet beter had moeten weten. En hij is toch bewust met het collectief in zee gegaan?

‘Het gaat een stap te ver om zo respectloos met mensen om te gaan’

Tinkebell

Voorafgaand aan de première ontstaat publieke ophef over het vertonen van de film, waarbij tegenstanders spreken over wraakporno en seksueel misbruik. Zij refereren hierbij ook aan KIRAC's samenwerking met Julian Andeweg, de kunstenaar tegen wie momenteel een onderzoek loopt, nadat tientallen personen aangifte tegen hem deden wegens (seksueel) misbruik. Actiegroep Geen Podium start een petitie om het evenement te cancelen en houdt een actie bij De Balie.

Kunstenares Tinkebell veroorzaakte zelf een aantal rellen door een handtas te maken van haar eigen kat en 95 hamsters urenlang in een plastic bal te laten rondrennen. Voor een film over het dreigende fosfaattekort liet ze zich op haar 33^e steriliseren. Het werk van KIRAC vindt ze desondanks ver over de schreef: "Het gaat een stap te ver om zo respectloos met mensen om te gaan. Op een moment dat iemand als Lukkassen aangeeft dat hij last heeft van wat zij doen, dan moeten ze een heel erg goede reden hebben om toch door te zetten, daar moet de wereld dan echt beter van worden."

Koolhoven meent wel dat deze film een groter doel dient dan de privéwens van Lukkassen: "Hij is niet beetgenomen, hij is er met zijn volle verstand in gegaan. Als het dan niet gaat zoals hij wil, dan snap ik wel dat hij dat niet fijn vindt, maar dan had hij er toch beter over moeten nadenken. Hij is bovendien een publiek figuur met een sterke mening over relaties en vrouwen; dat heeft toch te maken met waar deze film over gaat. Ik vind het ook echt geen verheerlijking van een verkrachtingscultuur, zoals actiegroep Geen Podium zegt."

KIRAC schuwt niets of niemand in hun strijd om het ‘linkse narratief dat de kunstwereld heeft overgenomen’ te herschrijven en hun enorme aversie tegen cancel culture aan het voetlicht te brengen. Begin oktober verwelkomden ze, tijdens een try-out van *Honey Pot*, kunstenaar Julian Andeweg door hem op een paard te laten binnenstappen. Even snel als hij kwam was hij vertrokken, maar hun boodschap was helder: de kunstenaar doet weer mee.

Rob Malasch werkte twintig jaar als galeriehouder en is momenteel kunstadviseur. Hij was erbij toen Andeweg langs hobbelde: “Ik schreeuwde nog: ‘Julian, Julian’, maar hij was alweer weg. Ik heb wel een zwak voor die Andeweg. Die jongen is nu *kaltgestellt* in de kunstwereld. Ik zou best met hem willen samenwerken, maar ik wacht eerst de uitspraak van de rechter af.”

**‘Een ding is zeker: KIRAC is ongrijpbaar.
De kijker blijft altijd achter met vragen:
wat willen ze van me, waar kijk ik naar?’**
,

“Verstekelingen van de maatschappij komen bij ons terecht”, zei Kate Sinhua in De Balie. Ze doelt hiermee types als Lukkassen en Andeweg. De vraag rijst of KIRAC hier niet gewoon de draak steekt met Andeweg. Koolhoven denkt

van wel: “Het feit dat hij op een paard wordt binnengebracht is al ironisch. Ik zie het daarom vooral als een provocatief kunstproject. In deze tijden van *cancel culture* begrijp ik wel dat je een stevig statement wilt maken.”

KIRAC draagt zelf ‘het mysterie’ als reden aan om Andeweg ten tonele te brengen, met als doel te onderzoeken waar mensen precies zo bang voor zijn als hij op een paard zit. Hij zal er immers niet vanaf springen en je verkrachten, aldus Sinha. Tinkebell ziet het eerder als een zwaktebod: “Andeweg, die nergens meer een plek krijgt, diende zich aan. Evenals Jini, de armlastige student die geld wil verdienen met porno, en Lukkassen, die op zoek is naar een vrouw om seks mee te hebben. Kennelijk zijn dat de enigen die met ze willen werken en hebben ze geen keus.”

“Die verkrachter op het paard denkt: aandacht is aandacht”, aldus Muntz. “Maar hij wordt tegelijkertijd op het paard als op het schavot gezet en wordt meteen weer weggereden. Het is in- en intriest.”

Een ding is zeker: KIRAC is ongrijpbaar. De kijker blijft altijd achter met vragen: wat willen ze van me, waar kijk ik naar? Door steeds het perspectief te veranderen en de grens tussen fictie en werkelijkheid te vervagen, is het werk moeilijk te vangen en wordt een glatte spanning gecreëerd, waarin de zaak elk moment kan ontsporen.

‘Als je alleen maar kritisch bent om het kritisch zijn, dan schiet de kunstwereld er niets mee op. Bij KIRAC is het alleen maar geschreeuw en gegil’

Rob Malasch

En dat lijkt precies hoe KIRAC het graag heeft: door verwarring en verstoring een strijd veroorzaken die gevestigde patronen en omverwerpt, resulterend in een grote termen als ‘nieuwe waarheden’ en ‘paradigmawisselingen’. Tinkebell denkt dat die kritiek op de ‘linkse ideologie’ voornamelijk voortkomt uit frustratie: “Omdat ze er niet bij mogen horen en niet capabel zijn. Stefan heeft zelf gezegd: ‘Eerst wilde niemand onze films vertonen en pas nu we Sid Lukkassen hebben gestrikt wordt er over ons geschreven.’ Ze willen in de krant, ze willen bekendheid, terwijl ze juist tegen die cultuur ageren. Het is een stelletje mensen dat zich intellectueel voordoet maar vooral met gebakken lucht komt. Ze monteren zichzelf slim, want keer op keer blijkt dat KIRAC in het moment niet in staat is om te reageren op welke kritiek dan ook. Er gebeurt weinig in die bovenkamers.”

Malasch is ervan overtuigd dat een tegengeluid in deze tijd zeer welkom is: “De algemene tendens is dat iedereen een beetje mee hobbelt met iedereen. Die kunstwereld met die galerietjes en al dat gedoe, dat is het meest

burgerlijke en minst creatieve gebeuren dat er is. In Nederland ben je bovendien afhankelijk van allerlei regels en subsidiebeleid. Dat maakt het allemaal wel erg suffig en saai, dus daar moet je tegenin gaan.”

Maar, stelt, hij, dan moet het wel om een kwalitatief interessant alternatief gaan: “Je moet natuurlijk wel iets substantieels te melden hebben. Als je alleen maar kritisch bent om het kritisch zijn, dan schiet de kunstwereld er niets mee op. Bij KIRAC is het alleen maar geschreeuw en gegil. Ik denk dat die mensen zich ontzettend aan het vervelen waren en toen maar een clubje zijn begonnen.”

ONDERWERPEN

honey pot (<https://www.hpdetijd.nl/tag/honey-pot/>)

jini jane (<https://www.hpdetijd.nl/tag/jini-jane/>) kirac (<https://www.hpdetijd.nl/tag/kirac/>)

martin koolhoven (<https://www.hpdetijd.nl/tag/martin-koolhoven/>)

Rob Malasch (<https://www.hpdetijd.nl/tag/rob-malasch/>)

rob muntz (<https://www.hpdetijd.nl/tag/rob-muntz/>)

sid lukkassen (<https://www.hpdetijd.nl/tag/sid-lukkassen/>)

stefan ruitenbeek (<https://www.hpdetijd.nl/tag/stefan-ruitenbeek/>)

tinkebell (<https://www.hpdetijd.nl/tag/tinkebell/>)

AUTEUR

Mirjam Eeken (<https://www.hpdetijd.nl/auteurs/mirjam-eeken/>)

GERELATEERDE CONTENT